

LILIA CITKO

Białystok

SZESNASTOWIECZNE IMIENICTWO OSOBOWE
PÓŁNOCNEJ BIAŁOSTOCCZYZNY
W KONTEKŚCIE TRADYCJI KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

Ziemia dzisiejszej Białostocczyzny stanowiły w przeszłości teren styku dwóch kręgów kulturowych: wschodniosłowiańskiego z grecką tradycją chrześcijańską, cyrylicznym alfabetem i ruskim językiem kancelaryjnym oraz zachodniosłowiańskiego z rzymskokatolicką religią, łacińskim alfabetem i językiem, od połowy wieku XVI również z polskim językiem kancelaryjnym. Obszar ten nigdy nie stanowił odrębnej jednostki geograficznej; składały się nań ziemie historycznego województwa podlaskiego włączonego w 1569 r. do Korony oraz zachodnie rubieże województw trockiego, nowogródzkiego i brzeskiego wchodzących w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego. W rezultacie różnej przynależności administracyjnej i państwowej dla badanych terenów w XVI wieku dysponujemy zarówno dokumentami pisanymi w języku polskim (częściowo łacińskim), jak i ruskim. Imiona obu kanonów poddawane były w niektórych źródłach kancelaryjnej latynizacji, por. np. zapisy: *Joannes Panas olim Andreae, Lewon filius Marci, Procop olim Mathiae, Thomas olim Georgii*¹. W konsekwencji obraz antroponimii, jaki rejestrują dokumenty, jest niejednorodny (częstokroć dodatkowo skomplikowany przez nieokreślone normy graficzne), a przez to trudny do interpretacji. Problemy interpretacyjne pojawiają się zwłaszcza przy zapisach imion cerkiewno-ruskich alfabetem łacińskim. Jednakże mimo braku precyzji części zapisów,

---

¹ Przykłady pochodzą z łacińskojęzycznego tekstu *Spis szlachty ziemi bielskiej i drohickej składającej przysięgę na wierność Koronie Polskiej w 1569 r.*, [w:] Akta Unii Polski z Litwą 1385-1791, wyd. S. Kutrzeba i W. Semkowicz, Kraków 1932, s. 236-264.

imiona polskie i wschodniosłowiańskie na ogół zachowują swe osobliwe cechy, głównie w zakresie fonetyki.

W szesnastowiecznym zasobie imion funkcjonujących na ziemiach północnej Białostoczczyzny wyraźnie dominują, jak dowodzą ekscerpowane dokumenty, imiona chrześcijańskie. Przełom wieków XV i XVI uważany jest za okres ostatecznego zwycięstwa imion przyniesionych przez kulturę chrześcijańską nad rodzimymi imionami słowiańskimi. Nie bez znaczenia okazały się tu postanowienia Soboru Trydenckiego (1545-1563) nakazujące nadawanie na chrzcie imion świętych². Jednakże w procesie kilkunastowiecznego wypierania imion słowiańskich przez zapożyczenia chrześcijańskie te pierwsze nie zginęły bez śladu. W kształtującym się stopniowo systemie antroponimicznym mogły stawać się one niekiedy drugim, obok imienia chrześcijańskiego, składnikiem nazwy osobowej (patronimikum), wchodząc w ten sposób do zasobu słowiańskich nazwisk.

Analizowane źródła rejestrują niewielką liczbę rodzimych imion słowiańskich. Są to głównie imiona dwuczłonowe, chociaż form pełnych jest niewiele: *Bohdan, Dobrohost, Jarostaw, Sembor, Stanisław, Wojciech*. Większość stanowią formy hipokorystyczne od skróconych podstaw imienia, np. *Hrymasz, Jarko, Ranko, Ratko, Sobik, Stanek, Więcko, Wojciuk* i in. Wystąpiły też imiona z negacją w pierwszym członie *Niemiera, Niewier*.

W sumie imion słowiańskich jest około 27 (na ogólną liczbę 180 wyekscerpowanych). Tak więc w szesnastowiecznej tradycji coraz mniej żywy był zwyczaj nadawania imion po przodkach Słowianach. Znacznie popularniejsze stały się imiona chrześcijańskie. Na ziemi polsko-białoruskiego pogranicza trafiały one za pośrednictwem Kościoła rzymskokatolickiego lub Cerkwi greckiej. Każdy z Kościołów posługiwał się własnym kanonem imion: katolicki imionami zapożyczanymi głównie z łaciny, często przez pośrednictwo języków zachodnioeuropejskich lub języka czeskiego, prawosławny zaś imionami przejmowanymi z kręgu kultury bizantyjskiej za pośrednictwem liturgicznego języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Większość imion była wspólna całemu chrześcijaństwu – wschodniemu i zachodniemu, jednakże różne drogi ich przejmowania do języka polskiego i języków wschodniosłowiańskich prowadziły do powstawania odmiennych fonetycznie postaci: *Jakub – Iakow, Teodor – Feodor*. Funkcjonowanie imion w warunkach wzajemnego oddziaływania obu tych systemów prowadziło nieraz do tworzenia nowych, dość specyficznych form. Np. z dwóch imion, katolickiego *Eliasz*

---

² Por. M. Malec, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków 1994, s. 6 oraz H. Fros SI, F. Sowa, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków 1975, s. 18.

i prawosławnego *Ilija* drogą kontaminacji powstała forma *Iliasz*. Formę *Ławryniec* można rozpatrywać jako wynik oddziaływania na siebie katolickiego imienia *Wawrzyniec* i prawosławnego *Lawrentij*.

Trafiając na grunt słowiański imiona chrześcijańskie ulegały określonym procesom adaptacyjnym. Procesy te dotyczyły przede wszystkim strony fonetycznej, w mniejszym stopniu budowy morfologicznej. W zależności od języka, w którym przebiegała adaptacja pojawiały się formy typowe dla języka polskiego, bądź imiona zawierające cechy językowe wschodniosłowiańskie. Do podstawowych cech odróżniających imiona kalendarza łacińsko-polskiego od imion kalendarza cerkiewno-słowiańskiego zaliczyć należy³:

- 1) przejmowanie greckiego dźwięku oznaczanego literą ϑ (theta) jako *t* (w pisowni *th*) w zapożyczeniach do łaciny i *f* w języku staro-cerkiewno-słowiańskim. W związku z brakiem w systemie fonologicznym języka staroruskiego starszej epoki fonemu *f* pojawiają się jego substytuty w postaci *ch*, *chw*, *p*, por. *Opanas* (cerk. Afanasij), *Ostap* (cerk. Jewstafij), *Tomasz-Choma*, *Tymoch* (cerk. Timofiej);
- 2) realizacja greckiego fonemu oznaczanego literą φ (phi) w języku łacińskim i polskim w postaci *f*, w języku staro-cerkiewno-słowiańskim *f*, a w językach wschodniosłowiańskich również jako *ch*, *chw*, *p*, np. *Filip-Chilip-Pilip*, *Józef-Osyp*, *Stefan-Stepan*, *Supron* (cerk. Sofronij), *Trochim* (cerk. Trofim). Jednakże, jak zauważa M. Malec⁴, w najstarszej fazie zapożyczeń również język polski przejmował obcy Słowiańszczyźnie fonem *f* w postaci substytutu *p*. W analizowanym materiale potwierdzają to warianty imion *Józef-Jezop*, *Stefan-Szczepan*.
- 3) oddawanie greckiego fonemu oznaczanego literą β przez *b* w języku łacińskim i polskim oraz *w* w języku staro-cerkiewno-słowiańskim i językach wschodniosłowiańskich, por. *Abram-Awram*, *Jakub-Jakuw*, *Sebastian-Sowascian*;
- 4) substytucje w miejsce greckiego lub łacińskiego *s* polskiego *z*, *ź*, *sz* i wschodniosłowiańskiego *s*, np. *Mojżesz-Mojsiej*, *Szymon-Simon*;
- 5) wschodniosłowiańska zmiana *g>h*, należąca przypuszczalnie do najstarszych zjawisk dialektalnych w języku staroruskim, znalazła odzwierciedlenie również w formach imion badanego terenu, por. *Hawryło*, *Hawryło* (cerk. Gawriił), *Howien* (cerk. Gawinij), *Hrehor*, *Hryhorej* (cerk. Grigorij), *Ihnat*, *Hnat* (cerk. Ignatij);

---

³ Adaptacja fonetyczna imion chrześcijańskich w języku polskim i językach wschodniosłowiańskich dokładnie omówiona została w monografii M. Malec, *Imiona chrześcijańskie...*, s. 24-62.

⁴ M. Malec, op. cit., s. 45.

6) zamiana greckiego *A-* oraz *E-* nagłosowym *O-* w grupie imion zapożyczonych za pośrednictwem cerkiewno-słowiańskim do języków wschodniosłowiańskich, np. *Ochrem* (cerk. Jefriem), *Okuta* (cerk. Akiła), *Owdziej* (cerk. Awdij), *Owsiej* (cerk. Jewsiewij).

Należy zauważyć, że zmiany te odnoszą się do różnych chronologicznie okresów: niektóre dotyczą jeszcze epoki staroruskiej, np. *Opanas*, *Trochim*, inne zaświadczają obecność cech doby późniejszej – np. zjawisk typowych dla języka białoruskiego, por. *Cimoch*, *Nieścier*, *Sowascian*.

W analizowanym niżej zbiorze imion podstawowych znalazły się słowiańskie imiona dwuczłonowe oraz zaadaptowane fonetycznie i fleksyjnie imiona chrześcijańskie obu kanonów: łacińsko-polskiego i cerkiewno-słowiańskiego. Jako formy podstawowe zostały potraktowane również imiona nie zawierające typowego dla postaci cerkiewno-słowiańskich sufiksu *-ij* (np. *Makar*, *Taras*) oraz imiona, w których miejsce tego formantu zajął charakterystyczny dla form potocznych sufiks *-ej* (np. *Chociej*, *Owdziej*). Obecność tego typu imion odnotowano już w zabytkach staro-cerkiewno-słowiańskich oraz staroruskich⁵.

Do grupy imion podstawowych włączone zostały w niniejszym opracowaniu również formy o zmienionym paradygmacie – zawierające końcówki *-o*, *-a*. Podobnie jak postaci z opuszczonym sufiksem *-ij* lub formy z wariantywnymi sufiksami *-ij//ej*, imiona te funkcjonowały w antroponomii wschodniosłowiańskiej od dawna (odnotowano je już w zabytkach staroruskich⁶). Analizowany materiał potwierdza spostrzeżenia wielu badaczy⁷, że końcówkę *-o* otrzymywały najczęściej imiona, które w formach cerkiewnych zakończone były na *-it* lub grupę spółgłoskową. Przyczyn pojawienia się takich form upatruje się zwykle w analogii do rodzimych słowiańskich derywatów z sufiksami *-ito//yto* (typu *Dobryto*) lub *-ko*. Wzorem zaś do tworzenia form z końcówką *-a* mogły być cerkiewno-słowiańskie postaci imion typu *Foma*, *Ilija*. Końcówka ta pojawia się w miejsce sufiksu *-ej*.

W prezentowanym materiale przykłady imion podstawowych na *-o*, *-a* są nieliczne: *Alexa*, *Oliexa*; *Danito*; *Gawrito*, *Hauryto*, *Hawrito*, *Hawryto*; *Jurga*; *Kurito*, *Kuryto*; *Marko*; *Michayto*; *Poluchta*; *Samuito*.

Wykaz podstawowych postaci imion w odmiankach fonetycznych (i graficznych) wyekscerpowanych z szesnastowiecznych dokumentów dotyczących badanego terenu:

⁵ Por. T. Skulina, *Staroruskie imiennictwo osobowe*, t. II, Wrocław 1974, s. 65-70.

⁶ Por. T. Skulina, op. cit., s. 66-70.

⁷ Por. np. T. Skulina, op. cit., s. 66-70, E. Wolnicz-Pawłowska, *Antroponimia temkowska na tle polskim i słowackim (XVI-XIX wiek)*, Warszawa 1993, s. 43-44.

Abram 1578⁸, Abراین 1578, Awram 1558, Jabram 1569; Adam 1578, Jadam 1558, 1569, Jadan 1560-1563; Adrjan, Andrjan 1569; Aleksander 1578; Aleksiej 1578, Alexy 1528, Aleksy 1578, Oleksiej 1578, Olexa 1558, Olekszy 1578; Ambroży 1578; Jambroży 1569; Andreas 1560-1563, Andrey 1558, 1560-1563, Andrzej 1558, 1560-1563, 1578, Andrzy 1558, Jędrzej 1569; Anthon 1558, 1578, Wonton 1558; Anthim 1558; Antrop 1558 (cerk. Jewtropij); Arczim 1558; Auchim 1558, Owkim (cerk. Jewfimij) 1558; Augustin 1578, Awgusztyn 1528, Jagostyn, Jagustyn 1569; Baltazar 1578, Baltezar, Baltyzar 1569, Bartazar 1528; Bartłomiej 1578, Bałtromiey 1528, 1567; Bernat 1529, Biernat 1569; Błażey 1578, Wołosz (cerk. Własij) 1569; Bohdan 1560-1563; Boris 1562; Borys 1578; Charyton 1578; Cherubin, Charubin 1569; Chilimon 1558, Chilmon 1567; Chocziey 1558 (cerk. Fotij); Chodoth (cerk. Fieodot) 1558; Czith (cerk. Tit) 1558; Daniel 1560-1563, Daniło 1558; Dawid 1560-1563, 1578; Demyan 1558; Demid 1578, Dimid 1578, Dziemid 1558; Denis 1558, Demis 1558; Dobrohost 1528; Domenik 1528; Dimitr 1560-1563, Dmietr 1578, Dmithr 1560-1563; Elias, Heliasz 1569, Ilias 1560-1563, Iliasz 1558; Erasmus 1560-1563, Erazmy 1558; Fiedor 1578, Chwiedor 1558, 1578, Chodor 1558; Filip 1578, Chilip 1578, Philip 1560-1563, Pilip 1558; Florian 1558; Gawel 1578, Hawel 1528; Gawriło 1560-1563, Hauryło 1558, Hawriło 1560-1563, Hawryło 1578; Gisimunt 1578; Grzegorz 1558, 1560-1563, Gregors 1560-1563, Grygier 1578, Hrehor 1578, Hryhorey 1528; Hapon, Hapien, Hapun, Apun 1528; Harasim 1578, Araszim 1558; Hieronim 1569, Jaronim 1567, Jeronim 1560-1563, 1569; Hiiow 1558, Jow 1558; Hleb 1569; Howien 1558, 1578; Idzi, Gidzi 1569; Ichnath 1560-1563, Ihnath 1558, Hichnat 1569; Jachim 1560-1563, Jakim 1558, 1560-1563; Jakub 1558, Jakob 1558, 1578, Jakuw 1578; Jalbrik 1528; Jan 1560-1563, 1578, Iwan 1567, 1578; Jarosław 1578; Jeremey 1578, Aremiej 1578, Wieremiej 1560-1563; Jerzy 1578, Jurgi 1528; Jurij 1567, Jury 1578, Jurzi 1558; Jołtuch 1569; Jezof, Jezop 1528, Józef 1578, Jozeph 1560-1563, Osyp 1558; Iwlas 1528, Jowlasz 1558; Julian 1560-1563, Ulan 1558; Jun 1558; Kalenik 1578, Kalennik 1578; Kalixti 1560-1563; Karp 1558, 1578; Casper 1560-1563, Kasper 1562; Klimont, Klimunt 1569; Kondrath 1558; Konrad 1558; Konon 1578; Krzysztof 1558, Cristop 1560-1563; Kuryan 1558; Kusma 1558, 1562, Kuzma 1558, Kuźma 1578; Lasota 1528 (semantyczny odpowiednik łac. im. Sylwester); Lenard 1560-1563, Lenart 1528, 1558; Lazar 1558; Lohwin 1569; Lucyan 1560-1563, Lukyan

---

⁸ Daty podane przy imionach są umownymi oznaczeniami źródeł, z których imiona te pochodzą. Pełny wykaz uwzględnionych tu źródeł znaleźć można w: L. Citko, L. Dacewicz, *Słownik historycznych nazw osobowych Białostoczczyzny (XV-XVII w.)*, t. I, Białystok 1997, s. 9-10.

1558, Łukian 1558; Lucas 1560-1563, Lukass 1558, Łukasz 1528; Macziej 1558, Matsiej 1578, Maczy 1560-1563, Macyas 1558, Matiasz 1560-1563, Matyias 1578, Matheus 1560-1563, Matey 1528, Mathisz 1560-1563, Matis 1560-1563, Matys 1578, Matfley 1578, Matwiew 1558, Matofej 1578, Mathwy 1558; Makar 1560-1563, 1578; Makidon 1558; Makiey 1558, Mokiey 1558; Malcher 1560-1563, 1569, Marchel 1569; Maloffey (cerk. Małachija) 1558; Marcin 1560-1563, Martin 1567; Marek 1558, 1560-1563, Mark 1560-1563; Maxim 1558, Maxym 1578; Michał 1528, 1578; Mikołaj 1528, 1558, Mikoła 1560-1563; Moisesz 1560-1563, Moysiey 1558; Naum 1558, 1560-1563; Niczipor 1558; Niestor 1578, Nieszier 1560-1563, 1578; Nemera 1528; Niewier 1558, 1560-1563; Nikita 1578, Mikitha 1558, 1560-1563; Nikon 1558; Ochrem 1578; Okuła 1558, 1560-1563; Olichwier (cerk. Jelewferij) 1578, Olchwier 1558; Olysiey 1558; Olizar 1560-1563; Olthuch (cerk. Jewtichij) 1558; Omelian 1558, 1578; Onichim 1558; Opanas 1569; Orehwa (cerk. Ariefa) 1569; Ostaphiey 1578; Owdziej 1558; Pankrath 1578; Parffen 1558, Parfien 1578; Paweł 1558, 1578; Petr 1528, Piothr 1558, Piotr 1578; Polikarth 1578; Potap 1578; Procop 1560-1563, Prokop 1558; Protas 1560-1563, 1578, Protaz 1558; Radziwon 1558, 1560-1563; Rafał 1558, Raphal 1560-1563; Roman 1558, 1560-1563; Roslan 1560-1563; Sałamon 1528; Salustian (łac. Salustius) 1558; Samuel 1578; Sawa 1578, Szawa 1562; Sebestyan 1560-1563, 1578, Sobestyan 1578, Sowasczyan 1558; Semen 1528, Siemen 1558, Siemion 1558, 1560-1563, Simon 1560-1563, Szyman 1578, Szymon 1558; Selen (Seleniusz, cerc. Sielinij); 1528; Serafin 1558, Seraphin 1560-1563, Sarafin 1578; Sieliwon 1578, Sielimon 1560-1563; Sierhey 1558, Szerhey 1558; Szila (cerk. Siła) 1569; Stanisław 1528, 1560-1563; Stephan 1558, Stepan 1558, 1560-1563, Szczepan 1558, 1578; Szczesny 1558, Szczesni 1560-1563, Szczęsny 1578, Szczasny 1528; Supron 1558, 1578, Suprun 1558; Szembor 1528; Taras 1558, 1578, Tharasz 1560-1563; Tobiasz 1528; Tomas 1560-1563, Tomasz 1578, Choma 1558, 1560-1563; Trochim 1558, 1578; Truchon 1558, 1560-1563; Trotil (cerk. Trifillij) 1528; Tworyan 1528; Thymoch 1558, Czimoch 1558; Urban 1560-1563, 1578; Ustiiian 1560-1563, Usczian 1560-1563; Wakolla 1558 (cerk. Akila); Walenti, Valenti 1560-1563, Walenty 1578; Wasil 1558, 1560-1563; Wawrzyniec 1558; Wenclaw 1528, Wieclaw 1578, Wiczlaw 1560-1563, Viczuslaw 1560-1563; Wincenti 1560-1563; Wit 1558, Wid 1567, Witass 1558; Woiciech 1560-1563, Woyciech 1578, Woytech 1528; Zacharyasz 1578; Zdan 1567, 1578; Żygimont 1528.

Analiza statystyczna materiału dowodzi, że spośród około 180 zarejestrowanych w dokumentach imion blisko 70 zapisów nie ma poświadczonych form podstawowych. Natomiast tylko około 20 imion wystąpiło w zebra-

nym materiale wyłącznie w postaci podstawowej; przy tym częstotliwość ich użycia w wielu przypadkach jest bardzo mała – oznaczają niejednokrotnie pojedynczych nosicieli, np. *Augustin* (1); *Baltazar* (1); *Gaweł* (1); *Lazar* (1); *Nikon* (1); *Rafał* (1); *Wincenty* (1); *Zachariasz* (1); *Ambroży* (2); *Urban* (3).

Do imion najczęściej używanych w szesnastowiecznym imiennictwie północnych ziem dzisiejszej Białostoczczyzny należały: *Jan/Iwan* (233/160); *Stanisław* (197); *Paweł* (150); *Jakub* (138); *Mateusz, Maciej* (138); *Szymon/Symeon* (44/80); *Grzegorz/Hryhoryj/Hrehor* (18/100); *Andrzej* (105); *Piotr/Pietr* (72/31); *Marcin* (101); *Mikołaj* (89); *Wasil* (89); *Wojciech* (88); *Stefan* (76); *Fiodor/Chwiedor* (19/56); *Michał* (65).

Zestaw imion będących w użyciu na ziemiach północnej Białostoczczyzny XVI wieku świadczy o całkowitym zdominowaniu dawnego zasobu imion słowiańskich przez imiona chrześcijańskie. Te spośród rodzimych imion dwuczłonowych, które weszły do kanonu chrześcijańskiego, to głównie imiona świętych, jak *Stanisław, Wojciech*. W analizowanych źródłach znalazły się one w grupie imion o najwyższej frekwencji: *Stanisław* – 2 pozycja, *Wojciech* – 13. Duża częstość użycia obu imion (związanych ze znaczącymi w historii kraju postaciami – biskupa krakowskiego, męczennika Stanisława Szczepanowskiego, kanonizowanego w XIII wieku⁹ oraz Wojciecha Sławnikowica, męczennika kanonizowanego przed rokiem 999, patrona Polski¹⁰) charakterystyczna była dla różnych regionów kraju – Małopolski, Mazowsza, Lubelskiego¹¹. Podobnie rzecz się przedstawia z zajmującym pierwszą pozycję na liście najpopularniejszych imion XVI wieku na ziemiach północnej Białostoczczyzny – *Janem*. Duża liczba użyczeń zarówno wariantu polskiego (*Jan* – 233), jak i ruskiego (*Iwan* – 160), jest świadectwem rangi, jaką imię to posiadało w całym świecie chrześcijańskim – zachodnim i wschodnim. Nieprawdopodobna jest wręcz przy tym konsekwencja w utrzymywaniu przez to imię pierwszej lokaty we wszelkich możliwych zestawieniach frekwencyjnych imion XVI-XVII wieku. Nie stanowią tu ograniczenia ani czynniki geograficzne, ani też społeczne. *Jan* zajmuje pierwszą pozycję na liście najpopularniejszych imion zarówno na ziemiach etnicznie polskich (Mazowsze, Małopolska, Kraków, Lubelskie), jak też na ziemiach odległej terytorialnie etnicznej Rusi, Ukrainy, Białorusi (m.in. w siedemnastowiecznym Witeb-

⁹ H. Fros SI, F. Sowa, op. cit., s. 415.

¹⁰ H. Fros SI, F. Sowa, op. cit., s. 462.

¹¹ Świadczą o tym tabele frekwencyjne imion przytaczane przez Wolnicz-Pawłowską, por. E. Wolnicz-Pawłowska, *Antroponimia polska na Kresach południowo-wschodnich*, Warszawa 1998, s. 27-155.

sku, według badań A. Miezienko¹², *Iwan/Jan* jest imieniem o największej liczbie użyć). Podobnie jak geografia, bez znaczenia okazuje się też status społeczny nosicieli tego imienia. Wykazuje ono najwyższą frekwencję wśród imion szlachty Mazowska i Małopolski w XVI wieku (według Bystronia¹³), ale równocześnie otwiera listę najpopularniejszych w tym samym okresie imion w okolicach Krakowa w zestawieniu uwzględniającym wszystkie stany (według Klisiewicza¹⁴). Spośród innych imion wspólnych obu Kościołom i odznaczających się wysoką frekwencją wymienić należy *Pawła, Jakuba, Mateusza, Szymona, Andrzeja, Piotra, Mikołaja, Stefana, Michała*. Z kultem świętych tylko w Kościele wschodnim wiązać można wysoką pozycję w zestawieniu frekwencyjnym imion *Wasil, Fiodor/Chwiedor, Hryhoryj*, natomiast głównie Kościołowi katolickiemu zawdzięczać należy popularność imienia *Marcin*.

Porównanie listy najpopularniejszych szesnastowiecznych imion Białostoczczyzny z zestawieniami frekwencyjnymi analogicznego okresu innych ziem wykazuje szereg podobieństw. I tak np. wśród 10 najpopularniejszych w badanym okresie imion studentów krakowskich i ich ojców (według Karpluk¹⁵), czy też imion szlachty mazowieckiej nie znalazły się z podlaskiej listy jedynie formy *Szymon* i *Grzegorz*. Dużą frekwencję tych imion na Podlasiu wiązać zatem należy z wpływami tradycji cerkiewno-słowiańskiej i wysoką pozycją w hierarchii Kościoła wschodniego świętych o tych imionach. Dość wymowny rezultat daje również porównanie imion podlaskich z podobnym zestawieniem sporządzonym przez Kerstę¹⁶ dla imiennictwa ukraińskiego (nie dysponowałam, niestety, danymi dla antroponimii białoruskiej tego okresu). Spośród 10 imion o najwyższej frekwencji 9 jest wspólnych dla obu zestawień: na liście podlaskiej zabrakło *Aleksego*, zaś w zestawie ukraińskim z oczywistych względów nie znalazł się *Stanisław*.

Historyczne imiennictwo północnej Białostoczczyzny – pod względem zasobu, bogactwa odmianek fonetycznych, frekwencji poszczególnych form – wykazuje silne związki zarówno z antroponimią polską, jak i wschodnio-słowiańską. Związki te są następstwem współistnienia na badanym terenie dwóch tradycji chrześcijańskich – łacińskiej, kultywowanej przez Kościół

---

¹² A. Miezienko, *Антропонимикон Витебска середины XVII в. как зона столкновения разных культурно-религиозных традиций*, [w:] Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych, *Studia Sławistyczne* 1, pod red. Z. Abramowicz, L. Dacewicz, Białystok 1999, s. 205-210.

¹³ Por. E. Wolnicz-Pawłowska, *Antroponimia polska...*, s. 76.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ E. Wolnicz-Pawłowska, *Antroponimia polska...*, s. 75.

¹⁶ E. Wolnicz-Pawłowska, *Antroponimia polska...*, s. 101.

katolicki i cyrylo-metodiańskiej propagowanej przez Kościół prawosławny. W analizowanym zestawie imienniczym odnajdujemy zatem imiona związane z kultem świętych obu Kościołów. Znamienne jest przy tym fakt, że najwyższa frekwencja cechuje imiona istotne w wymiarze kultury chrześcijańskiej tak Wschodu jak i Zachodu.